

Antanas Vaičiulaitis

Nidos žvėrys. Auksinė kurpelė

Pasakos

Skaitmeninta iš knygos:
Antanas Vaičiulaitis. Pasakos. Vilnius: Vyturys, 1989.

ISBN 978-5-430-05872-2

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

TURINYS

NIDOS ŽVĒRYŠ	3
AUKSINĒ KURPELĒ	15

NIDOS ŽVĖRYS

Vieną vakarą tarp Nidos ir Preilos briedžių šeima atėjo gerti į kūdrą. Briedis buvo didelis, su ilga barzda pagurklyje ir aukštai kėlė savo šakotus ragus. Patelė saugojo jauniklį, kuris turėjo širmą plauką, balkšvą papilvę ir tokias pat kojas.

Pasiekęs valką, briedis nusiprunkštė, uostinėdamas vandenį, ir ūmai pakėlė galvą. Jis išgirdo brūzguose šakas traškant ir, išpūtęs akis, priešakine koja sudavė į žemę. Jauniklis prišoko prie motinos, kuri taip pat žiūrėjo ir klausėsi.

– Jau matau, – pasakė didysis briedis. – Tai mūsų senis kaimynas eina.

– Vos neišgąsdino, – tarė patelė ir pastūmėjo savo sūnų prie kūdros. – Eik ir atsigerk.

– Ar aš nenuskęsiu? – paklausė maželis.

Motina atsakė:

– Tavo tėvas visus briedžius numušė, o paskui per marias plaukė ir buvo kaimenės vadas, tu gi bijaisi baloje prigersi.

Briedis pakėlė galvą ir tarė:

- Gerai šneki. Mane vėl ima noras bėgti per krūmus ir per girias, kad visi žvėrys trauktųsi man iš tako.

Tai pasakęs, jisai išdidžiai parietė galvą, užsidėjo išsikerojusius ragus ant nugaros ir pasileido per brūzgus, kad net vėjas švilpė jam pro ausis.

- Koks gražus jisai! - tarė briedienė ir žiūrėjo į patiną, kol jis dingo tarp pušų.

- Ar ir aš gražus? - paklausė jauniklis.

- Kvar, kvar, kvar! - suriko varna iš beržo. - Dailesnio kaip tu nė užsimušęs nerastum: kojos kaip basliai, o visas nosies galas kabo lyg koks maišas.

- Varna, varna, nekirkink mano vaiko! - subarė patelė.

- Kas man neduos kirkinti! - atsikirto paukštė. - Be to gi, juk tai gryna teisybė.

- Būk išmintingesnė, nesikabinėk prie mažų ir jų neerzink.

- Jeigu apie išmintį šnekėsime, tai aš visokio gudrumo kimšte prikimšta. Jau šimtas metų čia gyvenu ir mačiau ištisas briedžių ir žmonių kartas mirštant.

- Vis tiek tavo senatvė neišgelbės tavęs: jei savo sukempėjusio liežuvio nevaldysi, dar šį rudenį žvejai pagaus tave ir, galvą nusukę, žiemai druska užsūdys.

Varna supyko, plumpsėjo sparnais, plūdosi ir keikėsi taip bjauriai, kaip tik sena jos gerklė per šimtą metų buvo išmokusi. Galop sukrankėjo:

- Kol man sprandą nusuks, aš pirma dar tavo akis iškaposiu ir sulesiu, kai tu negyva tysosi, briediene!

- Jau ilgiau netversiu! - sušuko jauniklis. - Bėgsiu ir išmušiu iš beržo aną tarškalynę.

- Nubausk ją, vaike, - tarė patelė. - Tik nepaklysk besivaikydamas ir įsidėmėk kelią atgal prie kūdros, kur aš tavęs lauksiu.

Užvertė galvą briedukas, kaip matė savo tėvą darant, pasišokėjo ir nuliuksėjo prie beržo. Varna, jo nelaukdama, sukvarksėjo ir pasilėkėjus nutūpė ant mažo kopų gūbrelio, kur šiurkšti dykumų aviža viena sau gūdžiai šiuleno.

Jauniklis vijosi varną nuo kopos prie kopos, o toji vis erzinosi, bjauriai plūdosi ir kartojo:

- Tavo kojos kaip lazdos, o barzda nei tas ubago maišas.

Buvo tai labai negražūs žodžiai, betgi žinote, kad varna jau nuo amžių tokia buvo!

Taip besivaikydamas, jauniklis briedis perbėgo berželių ir eglaičių brūzgus, perbėgo kelią, kuriame ratai buvo įrėžę provėžas, pabaidė kiškį iš pakrūmės, kur jis sau ramiai miegojo, ir atsidūrė galop

gražiamė slėnyje. Čia jis išvydo daug didelį gyvulių, beveik su jo tėvu briedžiu lygių, ir visi jie pešė žolę ir tarpais tyliai mūkė.

- Nemanyk, kad karvės tau padės mane sugauti, - kvarksėjo varna. - Aš esu jų draugė ir dažnai joms ant nugaros nutūpiu, inkštirų beieškodama.

Galvijai pakėlė galvas ir žiūrėjo į jauniklį. Gražūs buvo tai gyvuliai, su didelėmis akimis, su nudribusiais pagurkliais ir taip pritvinkusiais tešmenimis, kad pienu visa lanka kvepėte kvepėjo.

Briedukas vėl gainiojosi varną, vis labiau ir labiau pykdamas ir niršdamas. Jis perbėgo Angių kalną, kur žilų senovėj gyveno gyvačių karalius, pabaidė pulką žuvėdrų, užlipo ant labai aukštos kopos, kurios viršūnėje buvo nutūpusi sena varna.

Ji prisileido jauniklį visai arti, o paskui sukvarksėjo:

- Dabar, sūneli, papūsk vėjui į rankovę.

Briedukas, išgirdęs šiuos žodžius, sumišo ir, kol susigriebė ką daryti, varna suplasnojo, iškilo aukštai į dangų ir, apsukusi ratą bei kranksėdama, nuskrido toli anapus marių.

Supykęs briedukas mušė kojomis kopą ir bliovė.

Ūmai jis nutilo ir įsiklausė. Jam rodėsi, lyg girdėtų balsą ir žodžius, bet nieko aplinkui nematė:

tik smėlio grūdėliai ritosi pro šalį, vėjo papučiami. Po valandėlės jisai suprato, kad tie besiritą smėlio grūdėliai lyg kalbėtų ir dainuotų ir sakyte sakytų:

- Mes esame keliaujanti kopa, ir per šimtus metų užpustome kaimus, medžius ir senus žvejų kapus. Jaunasis briedi, nedundenk taip garsiai kanopa į žemę, kad neprižadintum tų, kurie žvejų kaimelyje miegti užpustyti po šia kopa. Daug metų jie ten miegti, ir kam gi tau drumsti jų ramybę!

Jaunasis briedis susigėdo ir tyliai nuėjo nuo kopos, po kuria miegojo amžių miegu ir žmonės, ir trobos, ir sodai, ir gėlių darželis.

Jisai ėjo ir ėjo, ir jam vis vaidenos, kad girdi tą smėlio švilpiniuojančią dainą ir kad po savo kojomis, giliai žemėse, mato šiaudais dengtas pirkeles, žmonių numindžiotus takelius ir ant tvorų sudžiausytus tinklus.

Jisai nė nepajuto, kaip įlipo į tokią aukštą kopą, kad nuo jos toli į visas žemės puses buvo matyti. Jisai stovėjo pačioj viršūnėj ir klausėsi, kaip vėjas švilpia. Tenai slėnyje augo ir žaliavo girios ir paukščiai čiulbėjo. Vakarų pusėj liūliavo jūra. Per jos raibuliuojančias vilnis besileidžianti saulė buvo nutiesusi auksinį tiltą, kuris mirguliavo sykiu su bangomis. Visas vakarų dangus buvo raudonas ir liūdnas, ir

didelė saulė, galinga visos žemės, žmonių, žvėrių ir žolių motina, ramiai sėdo už tų ošiančių vandenu, kur tik žuvėdros klykė ir kur baltų gulbių pulkelis lėkė, skrisdamas į šiaurės ežerus ir liūnus.

Štai briedukas išgirdo malonų balsą:

- Kiek jau bėgiojau ant didžiosios kopos, o briedžio niekados nesu regėjus.

Jauniklis atsisuko ir pamatė stirną.

- Kaip tu čia užkopei? - klausė jis. - Aš visai negirdėjau.

- Moku taip lakstyti, kad nei žolelė nesušiuogžda, nei smėlio grūdelis man po kojų nesučėža, - tarė stirna.

Jos snukutis buvo juodas, pasmakrė balta ir ausys stačios, o kojos laibos, kad nė atsižiūrėti negalėjai! Ji turėjo dideles akis, ir vietoj uodegos jai augo baltas plaukų kuokštas nei koks mažas priegalvėlis. Nė sakyti nereikia, visose kopose mielesnio ir eiklesnio padarėlio kaip stirna nieku gyvu nebūtum radęs.

- Saulė grimzta jūroje, - tarė briedis. - Kad tik ji neužgestų nuo vandens.

- Ji tūkstančius metų gula pailsėti į tą pačią jūrą ir kas rytą pakyla skaisti, raudona ir didelė, - aiškino stirna.

Jauniklis atsigrėžė į kitą pusę ir paklausė:

- Kam tos dėžės ten, žemai, sukrautos?

- Tai ne dėžės, bet žmonių namai. Ten žvejai gyvena, ir antai jų laivai grįžta nakčiai į uostą, išskėtę bures. Už tų vandenu, vakariniuose rūkuose, matyti žemė, kuri yra tokia plati, kad nei galo, nei krašto neturi. Lakštingala man pasakojo, kad ten žmonių tiek daug gyvena, jog visą amžių jų neskaičiuotum, nors nieko daugiau neveiktum.

- Už tų marių aš regiu didelį vandenu rėžį.

- Žvitrias akis turi. Tas platus vandens diržas tarp pievų ir girių - tai Nemunas, kuris liūliuoja į marias, ir jis yra toks platus ir gilus, kad visoje žemėje nėra didesnės upės. Lakštingala per naktis dainuoja apie jo pakrautes ir gelmes, apie jo verpetus ir salas ir apie tuos žmones, kurie, ramūs ir geri, ant jo krantų gyvena.

Čia ant didžiosios kopos užbėgo nusigandęs zūkis.

- Vos kailį išnešiau, - sušvokštė jisai.

- Kas gi? - paklausė stirna.

- Lapė kėsinosi užmušti mane.

Iš tolo atsiliepė kitas balsas:

- Neklausyk to bailio ir melagiaus. Aš su juo tik pažaisti norėjau, o jisai, matai, įsigalvojo dievai žino ką...

Taip kalbėjo lapė ir artinosi, vizgindama uodegą, labai lipšniai laižydamosi ir jau taip nekaltai žiūrėdama, jog, rodos, iš jos akių ašaros upeliais paplūstu, jeigu ji turėtų uodui sparną išrauti. Kur ji galėtų dantis zuikiui į sprandą suleisti, tokia švelni ir meili!

Stirna vis tiek ją barė:

- Melagė tu! Vėl zuikutį užpuolei! Aš pasakyčiau briedžiui, kuris yra visų žvėrių galingiausias, kad tave subadytų, jei nesiliausi žuvėdrų ir laukinių ančių kiaušinius rinkusi, kiškelius novijusi, ką tik išperėtus paukštelių rijusi. Jei ne tu, čia niekas kraujo nelietų, net nė žmogus...

- O kas yra žmogus? - paklausė jauniklis briedis.
- Niekados aš jo nesu matęs...

- Jeigu nūn tu pasižiūrėtum į slėnį, kurį mes Tylos Pakalne vadinam, prie pušies ten pamatytum baltą gniutulėlį krutant. Tai žmogus eina, - kalbėjo stirna.

- Matau, - atsakė briedis.

Zuikelis atsitūpė ant pasturgalinių kojų ir, išpūtes akis, įsispitrijo į pakalnę: ir jis norėjo matyti žmogų. Lapė tik čekstelėjo savo iltimis, bet sėlinti prie kiškelių nesėlino, nes jisai sėdėjo po pat briedžio pilvu.

- Ten eina žmogus. Jis yra visų daiktų karalius, - kalbėjo stirna. - Jis ir žeme vaikšto, ir vandeniui

plauko, ir lekioja. Jo yra visi kalnai, upės, girios ir slėniai. Jo klauso vėjai, vandenys, gyvuliai ir paukščiai. Jis gali padaryti visa, kas tik žemėje yra.

- Girdžiu, kad jis dainuoja kaip kopų vėjas, - tarė jaunasis briedis.

- Ne, jis ne dainuoja, o verkia, - pasakė stirna.

- Kodėl jisai eina Tylos Pakalne ir verkia, jeigu jis yra visų daiktų karalius? - klausė briedis.

- Jis yra žmogus vaikas. Visi vaikai verkia, - aiškino lapė.

- Aš niekadęs neverčiau, nors esu dar vaikas, - tarė jauniklis.

- Man gaila, kad žmogus vaikas verkia, - prabilo stirna. - Aš bėgsiu ir paklausiu: gal jam nosytę skauda?

- Ir man jo labai gaila, net širdį spaudžia, - aimanavo lapė. - Bėgsiu ir aš.

Visi jie nubėgo į pakalnę. Pirmutinė striuoksėjo stirna, o paskui ją ritosi zuikis, porą sykių kūliais apsiversdamas, nes apačion buvo jam sunku leistis ant savo trumpesnių pirmagalio kojų. Už jų, papūtusi uodegą, kuduliavo lapė ir vis čeksėjo iltimis, pasižiūrėdama į kiškį ir į jo nusipenėjusį sprandą. O briedžiui bėgti visai nereikėjo: jis paslydo ir čiuožte nučiuožė žemyn.

- Vaike, vaike, ko tu verki? - iš tolo, kad nenugąsdintų, klausė ir stirna, ir briedis, ir lapė, ir kiškis.

- Aš verkiu, - atsakė vaikas, - kad nuo mamos dieną pabėgau ir dabar nežinau, kur mano namai.

- Negerai, negerai nuo mamos pabėgti, - mokė lapė.

- Norėjau rasti gintarų, - kalbėjo vaikas. - Aš rinkausi jų visą dieną ant marių krašto, bet vakare man galvutė apsisuko, ir nežinau, kur mano mama gyvena, ir bijau, kad vilkas neišlįstų iš girios ar ruonis neišnertų iš marių. Abu jie mane prarytų.

- Nebijok, žmogau vaike, kuris verki ant marių krašto, - pasakė stirna. - Mes tave palydėsime.

Jie leido vaikui pirma eiti, o briedis ir stirna jį saugojo iš abiejų šonų, kad vilkas iš girios neišlįstų ir kad ruonis iš marių neišnertų. Jie keliavo nešnekėdami ir klausėsi, kaip vilnys ošia ir, atsimušdamos į krantus, sudūžta. Krūmuose jie girdėjo lakštingalą suokiant, ir jos giesmės buvo pilni medžiai, kopos ir slėniai.

- Aš jau toliau nebėgsiu, - ūmai sustojo lapė. - Užuodžiu dūmus ir girdžiu šunis skalijant. Aš šunų nemėgstu. Kartą jie man skrandutę sudraskė. Pasiilikit sveikučiai.

Ir ji nukūrė per kopas.

Po valandėlės atsiliepė ir stirna.

- Žmogau vaike, ar dar nepažįsti savo trobos? Jau ir mane šiurpuliai nukrėtė nuo to lojimo.

- O stirna laibakoje, tu ilgaausi zuiki, ir tu briedi, kurio snukis toks didelis ir dailus kaip mano tėčio barzda, ačiū jums visiems: aš jau pažinau pušį, už kurios mūsų pirkelė stovi. Dabar jau aš vienas rasiu namo kelią, - kalbėjo vaikas.

- Klausyk, stirna, ir tu, zuiki! - suriko džiaugsmingai jaunasis briedis. - Žmogus vaikas sakė, kad mano barzda...

Bet stirna ir zuikis tik paspyrė smiltį ir dingo už kopų: nuo žvejų kaimo jau pasirodė žmonės ir šunes.

Valandėlę briedis žiūrėjo, bet paskui jam pasidarė neramu širdy, ir jis nubėgo į krūmus. Stovėdamas tarp pušų, jis girdėjo, kaip jūros vilnys krančius daužo, kaip medžių viršūnės ošia ir siūbuoja ir kaip lakštingala lakštuoja beržynėly. Bet jauniklis klausėsi, ar neišgirs kur savo motiną mūkiant ar savo tėvo kanopas dunksint. Vėl jam buvo neramu ir baisu, nes jisai buvo vienu vieną tarp medžių ir nežinojo kelio į kūdrą, kur motina jo laukė.

Ilgai jis bastėsi po girią, ėjo per kopas, kol visai nusiminė, ir, užlipęs ant aukščiausio gūbrio, jis pra-

dėjo gailiai bliauti. Jis šaukė savo tėvą ir motiną, prie kurios šono prisiglaudęs jis nakčia miegodavo.

Taip bebliaujant sudundo žemė, ir iš anapus kalnelio šmėstelėjo šešėlis. Bėgo ten didelis ir galingas žvėris, aukštai, lyg iš puikumo, iškėlęs išsišakojusius ragus ir ištiesęs snukį. Jis lėkė taip greitai, kad smėlis lakstė į šonus ir krūmai traškėdami linko jam po kojų.

Pašoko nusigandęs jauniklis, bet tuoj pažino jį – parietęs galvą, priešais stovėjo tėvas, kuris tarė:

– Negražu jaunam briedžiui taip bliauti.

Susigėdęs jauniklis nusekė paskui tėvą į brūzgas, kur nerimdama jų laukė motina. Ji, lyg subardama savo vaiką, niukstelėjo jį snukiu, bet paskui palaižė jo kaklą ir atsigulė.

Jaunasis briedis prisiglaudė prie jos šono, susirietė ir pasidėjo snukį tarp pirmutinių kojų.

Tuoj jisai užmigo, jausdamas šiltą motinos kvapą prie savo šnervių ir sapnuodamas, kaip žmogus vaikas giria jo pasipūtusią nosį ir nukabusią barzdą.

AUKSINĖ KURPELĖ

Išplaukė kartą trys broliai žvejoti. Kai jie nusiyrė į vidurį marių, ištiko audra. Vėjas taip šniokštė ir daužėsi, kad žuvėdras priplakdavo prie vandens, ir išsigandusios jos tūpė ant valtės kraštų. Vilnys kilo aukštos, ir vėtra siautė vis smarkesnė, nešdama laivą, kol žvejai išvydo nežinomą žemę. Pajūry buvo ten staigios uolos, ir broliai pamatė ant jų moterį. Jie nustebo, ko ji sėdi vėjuose ir viesuluose, prie įbingusių marių.

Jauniausias tarė:

– Eisiu ir pažiūrėsiu, ko ji laukia.

Vyresnieji draudė jį ir sakė:

– Matai, koki statūs čia krantai. Nei sakalas jų neužlėktų, nei voverė neįkoptų – kam tau dar mėginti!

Bet jisai neklausė ir iššoko prie pakriaušės, kuri buvo tokia ūmi, kad turėjai galvą užversti, žiūrėdamas į jos viršų. Žvejas kabinos į uolas ir jomis kopė aukštyn. Vėjas čia buvo stiprus, ir paukščiai, atnešti iš marių, prisimušdavo į šlaitus ir krisdavo žemyn

į sūkurius. Vaikinas ieškojo iškyšulių ir karstėsi už akmenų. Jam įskaudo rankos ir kojos, bet viršūnė buvo jau arti, ir jis pro vėtrą girdėjo, kaip kukčioja mergaitė. Apačioje valtis plūduriavo maža kaip skiedra, o broliai buvo ne didesni už adatą. Jisai davė paskutinį šuolį ir jau buvo šalia moteriškės, kuri ten sėdėjo.

Jis tarė:

- Ko verki?

Ji atsakė:

- Kai aš vaikščiojau sode, raganius pagavo ir atnešė mane į šią vietą. Jis numetė į marias auksinę mano kurpelę, ir kaip man grįžti viena koja basai? Iš manęs juoktūsi visas miestas, juoktūsi mano tėvas karalius ir motina karalienė. Ministeriai pirštais rodytų į mane ir kuždėtūsi vieni kitiems į ausį.

Ir karalaitei vėl taip pagailo auksinės kurpelės, kad ašaros biro per jos veidus, ir jai krūpčiojo pečiai, kai ji ten verkė.

Žvejas prabilo:

- Kur nuekendo tavo kurpelė? Aš tau ją ištrauk-siu.

- Matai uolą, - ji atsakė, - aplink kurią vandenu verpetai plakasi. Tenai raganius ją nusviedė, ir puldama jinai sužvilgo saulėje.

Vaikinas nulipo pas savo brolius, ir jie nusiyrė ties sala. Jie plaukiojo ten tris dienas ir tris naktis ir vis nieko nerado. Kai išaušo ketvirtas rytas, giliai marių dugne jie pamatė kažką žibant. Jauniausias žvejas paniro į vandenį. Į jį žiūrėjo žuvys, o jų akys buvo didelės ir išpūstos. Jos žiūrėjo į vaikina, mojavo uodegomis ir žiopčiojo, lyg ketintų jį praryti. Bet jis buvo drąsus ir skendo vis gilyn, kol pasiekė dugną. Maži karosai savo snukučiais judino kurpelę, kurią jis paėmė ir iškilo į viršų. Broliai jį nuvežė prie kranto, bet dabar neskaudėjo nei rankų, nei kojų, kai jis akmenimis ir atšaižomis kopė į viršų.

Karalaitė juokėsi iš džiaugsmo ir davė jam apauti koją. Jis movė kurpelę ir galvojo, kad karalaitė jam labai daili. Ir jis movė ilgai, labai ilgai, o baigęs jis nenorėjo eiti pas brolius, kurie jam šaukė:

- Grįžk pas mus! Audra nutilo, mes išmesime tinklus ir, pasigavę žuvies, plauksime namo.

Bet karalaitė atsistojo ir sudejavo:

- O, kaip skauda! Nutirpo man koja, ir kaip aš grįšiu į miestą?..

Jis atsakė:

- Aš tave nešte nunešiu.

Ji nudžiugo ir vėl juokėsi.

Tada jis tarė broliams:

- Irkitės pas tėvus ir sakykite: jauniausias sūnus turi nešti karalaitę. Jeigu jis negriš namo, tai atlėks ir ant kartelės ties langu nutūps paukštė. Jeigu ji atskris su diemedžio šakele snape, jisai bus laimingas. Jeigu jis bus varge, ji laikys dilgėlės lapą, o jeigu visai jo nebus, ji turės eglės spyglį.

Jis paėmė karalaitę ant rankų ir nešė ją per smiltynus ir pievas. Ji atrėmė jam galvą į petį, ir jos plaukai lietė jam veidą. Atėjo vakaras, o jie vis nematė nei miesto, nei žmonių – taip toli buvo raganius ją nuviliojęs. Jie sustojo girioje ir rado mažą namelį. Žvejas iš šakų nupynė lovą ir, pririnkęs samanų, jai paklojo patalą. Jisai vaikščiojo šlaitais, skynė uogas ir ją valgydino. Kai diena užsimerkė ir pro medžius sužiuro žvaigždės, karalaitė atsigulė ant samanų ir sapnavo auksines kurpeles. Bet jisai negalėjo miegoti ir, lauke prie durų atsisėdęs, mąstė, kokia ji daili jam.

Tada nubudo girių žvėrys ir ėmė rinktis pas trobelę. Pirmutinė medžių šakomis atliuksėjo voverė, paskui atbėgo kiaunė su vilku ir paskučiausiai atkrypavo lokys. Buvo ten žebenkštis su stirna, ir visokių, mažų ir didelių, jų ten prigužėjo. Jie apsupo namelį ir prašė žveją:

- Mes kietai miegojom ir sapnavom, kad per girias ir krūmus eina karalaitė. Mes norim į ją pažiūrėti.

Jis atsakė:

- Ne, dabar ji miega, ir negalite jos kelti.

Žvėrys meldė:

- Tai nors pasakyk, ar ji labai daili.

- O, jūs dideli ir maži žvėrys, ji tokia graži, kad marių žuvys šoka į krantą, kai ją pamato. Erelis padangėj sustoja ir klausosi jos balso, jeigu ji prabyla. Nuo jos palytėjimo gyja visos žaizdos...

Voverė atsiliepė:

- Šokdama į eglę, susibadžiau nosiukę, ir man ją labai skauda. Gal karalaitė prie jos prikištų pirštą...

Lokys ją subarė:

- Tavo snukutis ir taip sugis. Bet aš norėčiau į ją nors truputį žvilgtelti.

Pagailo žvejui nusiminusių žvėrių. Jis pravėrė duris ir leido visiems iš eilės pro plyšį žiūrėti į karalaitę. Prie trobelės artinosi jie ant galų pirštų, grožėdamiesi kraipė galvas ir čepsėjo liežuviais, matydami jos plaukus tokius šviesius ir žibančius, lyg jie būtų iš spindulių supinti. Paskui jie visi, ir lokys, ir stirna, sugulė aplink namelį ir saugojo karalaitę. Saulei tekant, jie išbėgo į girią ir grįžo kas su rie-

šutu, kas su medaus koriu, kas su šaknelėmis. Ir jie bijojo, kad ji nubudus neišsigąstu, ir susislapstė už krūmų, už medžių ir, praskėtę šakas, žiūrėjo, kada ji kelsis.

Ji pakirdus tarė:

- Sapnavau, kad miegu tėvo dvare, o šimtas kareivių saugo mane.

Žvejas atsakė:

- Ne šimtas kareivių, tik visi girios žvėrys budėjo.

Iš savo slėpynių išlindo ir vilkas su kiaune, ir voverė su stirna, visi jie išlindo, dideli ir maži. Iš tolo sustoję, džiaugėsi jie ir kumšėjo vieni kitus, kad ji valgo jų surinktus riešutus ir medų.

Lokys tarė jai:

- Sėsk ant mano pečių, aš nunešiu tave ligi miesto.

Ji užsilipo jam ant nugaros ir įsikabino į jo plaukus. Kojas su auksinėmis kurpelėmis ji užsidėjo ant jo ausų. Taip jie keliavo per šlaitus, per liepynus ir per krūmus. Žvejasėjo šalia karalaitės, voverė riedėjo priešaky, o vilkas su kiaune bėgo iš šonų. Tik stirna nesilaikė tvarkos, iš džiaugsmo ji negalėjo iškęsti ir šokinėjo per avietes ir lazdynus. Tetervinai suposi šakose ir kraipė kaklus, lyg klausdamiesi vieni kitų: „Kas čia dabar?..“

Pavakare jie pasiekė lygius laukus ir toli pamatė bokštus. Lokys nulaipino karalaitę ant žemės ir tarė:

- Mes bijom kareivių su šautuvais ir toliau neisim.

Žvėrys nubėgo atgal į girią ir į savo urvus. Karalaitė su žveju nukeliavo į miestą, ir žmonės ją pažino iš auksinių kurpelių ir, mėtydami kepures, šaukė taip smarkiai, kad karveliai ant stogo apkurto. Sužinojęs karalius išjojo ant balto žirgo ir, savo dukterį pasodinęs į karietą, nusivežė į rūmus, kur dainavo, šoko ir valgė, o midaus išgėrė visus bosus, kiek jų ten rūsiuose buvo. Žvejas sėdėjo tarp generolų, ir po vaisių karalius pasišaukęs jam tarė:

- Duosiu tau maišą aukso, kad namo grįžtum turtingas, su žvilgančiomis pušnimis ir su šermuonėlio apykakle. Tau nereikės dirbti, galėsi vartytis lovoj ir gerti vyną.

- Kas man iš tų pinigų ir lobių, ir ko man keliauti iš čia! Duok man darbo, ir bus man smagu tavo dvare.

Karalius liepė jam prižiūrėti sodą. Jis genėjo šakas, kasinėjo žemę, ir obelys pražydo taip kvapniai, kad karalaitėi patiko vaikščioti tarp medžių.

Žvejas tarė jai:

- Kai tu pasirodai tarp jazminių ir vyšnių, visos bitės dūzgia daug meiliau.

Ir jie kalbėjos apie marias, apie auksinę kurpelę ir girios žvėris. Bet karalius nenorėjo, kad jie šnekėtųsi. Jis liepė vaikiniui šerti arklius, ir jų plaukai tuojuo ėmė žvilgėti. Jie buvo linksmi, rietė sprandus ir žvengė.

Karalaitei patiko važinėti, ir kinkydamas arklius žvejas tarė:

- Tegul ratuos tau būva minkščiau kaip ant lokio nugaros.

Tada valdovas sakė jam lipti į bokštą ir žiūrėti, ar priešas neateina. Jis stovėjo ten septynias dienas ir septynias naktis. Aštuntąjį rytą jis išvydo pulką raitelių artinantis prie miesto. Priešaky jojo vyras su raudonu apsiaustu ant pečių ir auksine karūna ant galvos. Jo ginklai prieš saulę taip žvilgėjo, kad net akį vėrė.

Žvejas tarė karaliui:

- Mačiau pulką raitelių - gal priešai?

- Ne, - atsakė valdovas. - Tai kaimynas, už kurio rytoj išteka mano duktė.

Vaikinas išėjo į sodą, vaikščiojo tarp žydinčių kriausių ir čiułbančių varnėnų ir susitiko karalaite.

Jis prabilo:

- Tu buvai man daili, ir aš nepabūgau jūros sūkurį nė tamsių gelmių. Aš kopiau stačiais šlaitais,

palikau tėvus ir brolius ir miškais nešiau tave ant rankų. Aš saugojau tave nuo vilkų ir lokių ir padariau juos jaukius, kad tau tarnautų.

Ji tylėjo ir nieko neatsakė.

Jis vėl tarė:

- Ką man daryti, kad tu kalbėtum? Ar tau parnešti paukštę, giedančią devyniais balsais, ar plaukti už jūrų marių ir ten salose tavo sukniai nukirpti avis, kurios turi šilko vilną?

Ji nieko neatsakė. Jis išgirdo ties miesto vartais trimitus ir grįžo į rūmus. Žvejas nusiminęs sėdėjo pas šaltinį. Liūdnas jis vaikščiojo sode ir atsisveikino su medžiais, žydinčiais eilėse, bei žirgais, žvengiančiais tvartuose.

Paskui jis iškeliaavo ir ėjo per laukus, brido per liūnus. Jo drabužiai sudrisko nuo erškėčių, kojos skaudėjo nuo akmenų. Kielės ir sniegenos lėkė pro ją klausdamos: „Kodėl tu toks nelaimingas?“ Giroje lokys į ją žiūrėjo nustebęs, o voverėlė nežinojo, ką daryti, ir, atsisėdus ant uodegos, išskėtė kojytes.

Jisai nuvyko prie marių kranto ir prarymojo ten visą dieną ir naktį. Rytas buvo audrotas. Vilnys kilo ir šoko kaip supykę žirgai ir baltomis putomis nuaudė pakriaušes.

Žvejas žiūrėjo į verpetus jūroje, ir staiga jam šmestelėjo, lyg dugne žvilgėtų auksinė kurpelė. Jis pasilenkė nuo skardžio žemyn, šoko į bangas ir paniro. Jis skendo gilyn ir gilyn, kol iš tos vietos, kur jis įkrito, pakilo kregždė, toji maža paukštė, ir, atstačiusi baltą gūžį prieš vėtrą, lėkė per vandenį ir vėjus. Skrisdama per girią, ji nuskyne eglės spyglių ir nuplasnojus atsitūpė ant kartaitės, ties žvejo tėvų langu.

Ji tupėjo ten ir laukė. Ėjo broliai pro šalį ir nepažino jos. Tėvas pažiūrėjo į paukštę ir nieko nesuprato. Pakilo tada nuo ratelio motina ir išvydo kregždę su spygliu snape. Ir ji gailiai pravirko.